

Prehistorie en oudheid

bron 1

In 203 arresteren de Romeinse autoriteiten in Noord-Afrika de christen Perpetua. In de gevangenis schrijft Perpetua in haar dagboek:

Toen we aan het middagmaal zaten, werden we weggesleurd voor verhoor. (...) Toen was ik aan de beurt. En onmiddellijk verscheen daar mijn vader met mijn zoontje en zei: "Breng nu toch een offer, heb medelijden met je kind!" Procurator¹⁾ Hilarius (...) zei: "Heb medelijden met de witte haren van je vader, heb medelijden met je kleine kind! Breng het offer voor het heil van de keizers!" En ik zei: "Dat doe ik niet!" "Ben jij een christen?" vroeg Hilarius. En ik antwoordde: "Ja, ik ben een christen!" En terwijl mijn vader daar zo stond om mij omlaag te halen, gaf Hilarius bevel hem weg te duwen, en hij kreeg ervan langs met de stok. Ik had verdriet om mijn vaders lot alsof ik er zelf van langs kreeg: zo verdrietig was ik om zijn ellendige oude dag. Toen sprak Hilarius over ons allen het vonnis en veroordeelde ons tot de wilde dieren. In blijde stemming gingen we naar de gevangenis.

noot 1 Dit is een Romeinse gerechtsdienaar.

De middeleeuwen

bron 2

De Frankische koning Karel de Grote (748-814) wil de Saksische volken onderwerpen. In de *Kronieken van het Frankische Rijk*, die aan het hof van Karel de Grote worden geschreven, staat bij het jaar 776:

Ze [de Saksen] begonnen te vechten en katapulten in te zetten om zo met geweld de vesting Syburg¹⁾ te kunnen innemen. (...) Toen de Saksen hadden gezien dat het allemaal niet hielp, hebben ze ook nog takkenbossen aangevoerd om de gracht te vullen om definitief met geweld de vesting te veroveren. Maar Gods macht is – terecht – sterker geweest dan die van hen, en op een dag toen ze de strijd hadden voorbereid tegen de christenen die in de vesting zaten, verscheen helder en duidelijk Gods glorie boven de kerk die onderaan de vesting staat. En veel mensen zowel binnen als buiten de vesting zagen dat; en van hen zijn er nog vele getuigen onder ons. En die zeggen dat ze twee rode schilden zagen opvlammen en bewegen boven de kerk. En toen de heidenen die buiten stonden, dat teken hadden gezien, waren ze meteen in paniek en begonnen ze doodsbang te vluchten naar hun kamp; in de paniek vluchtte de grote massa Saksen en daarbij traptten ze elkaar dood.

noot 1 een Frankische vesting in het westen van Duitsland

bron 3

In 1312 schrijven bisschoppen tijdens een concilie¹⁾ in de Franse stad Vienne:

Uit betrouwbare bron is vernomen dat sommige begijnen (...) er meningen op na houden die tegengesteld zijn aan het katholieke geloof als het aankomt op geloofsideeën en sacramenten van de kerk. Deze begijnen trekken vele eenvoudige lieden aan en verleiden hen tot allerlei fouten. Ze vormen een gevaar voor zielen onder de mantel van heiligheid. We hebben vaak kritische berichten over hun leer gekregen en beschouwen ze terecht met argwaan. Met instemming van het heilige concilie, verbieden we voor eeuwig hun manier van leven en verwijderen hen volkomen uit de kerk van God. (...) Verder hebben wij met dit verbod op geen enkele manier de intentie om welke gelovige vrouw, of ze nu de geloften hebben afgelegd of niet, te verbieden eerbaar te leven in hun hofjes, als zij een leven willen leiden van boetedoening en dienstbaarheid aan de Heer.

noot 1 Een concilie is een vergadering waarin beslissingen worden genomen over de geloofsleer en de organisatie van de kerk.

bron 4

De Rotterdamse stadssecretaris¹⁾ Jan Allertsz. houdt een boek bij met aanwijzingen voor zijn opvolgers. Hij schrijft over het bezoek van de Bourgondische hertog Karel de Stoute in 1468:

Toen hij in Holland was, hield Karel audiëntie in de Grote Zaal te Den Haag. (...) Daar gaf Karel zijn dienaren alle ambten waar ze hem om vroegen. Ook al hadden de betrokken steden het privilege die ambten zelf in te vullen, toch schonk Karel ze weg. Het kostte steden veel geld om dit aan te vechten, maar niet alle steden konden dat. (...) Ook werden, terwijl Karel in Den Haag was, alle baljuwschappen, schoutenambten, klerkenfuncties, dijkgraafschappen en alle andere ambten verpacht. Zijn rentmeesters organiseerden dit. De kandidaat die het meeste bood, was het eerst aan de beurt. Of hij geschikt of ongeschikt was, deed er niet toe.

noot 1 Een stadssecretaris legt de besluiten van het stadsbestuur schriftelijk vast en bewaart akten en archiefstukken. Hij geeft ook juridisch en beleidsmatig advies aan het stadsbestuur.